

artusculas, Annalen der Naturphilosophie I. Bd. I.
Veit & Comp. Leipzig

Pf 18-19. Kladus 1900.

Lae schwa' poliacomini,
sh

1902
h. 1900.

Przegląd filozoficzny. Rok V. Zeszyt IV

Warszawa 1902 Stránka 473-474.

F. Wald. Kritische Studie über die wichtigsten chemischen Grundbegriffe. (Kielce, 1900).

Praca ta, pomieszczona w zeszycie I, jak i obszerniejsza od niej praca pod tymże tytułem, drukowana w drugim zeszycie roczników, jest bardzo ważna dla zrozumienia energetycznego poglądu na chemię. Wald, zarówno jak i Gibbs, traktują "elementa" chemiczne jako "fazy" nie jako "rzeczy", tak że z tego punktu widzenia zarówno "rzecz", jak i "stan" mogą być rozpatrywane jako zjawiska jednorodne. Ciekawa i pouczająca jest krytyka Walda teorii ciał chemicznych, jako też i jego wywody o tym, że pojęcie elementów chemicznych nie odpowiada tegoczesnemu rozwojowi chemii. Rzecz cała jest ze wszelkich miar warta czytania.

/Philosophische Zeitschrift./

Diese Arbeit wurde im Heft I. veröffentlicht, ebenso wie eine noch umfangreichere Arbeit unter dem selben Titel im 2. Heft, welche von grosser Wichtigkeit ist im Bezug auf die Chemie vom Standpunkt der Energie aus gesehen. Wald, ebenso wie Gibbs, betrachtete die chemischen Elemente als Phasen und nicht als Körper, sodass von diesem Gesichtspunkte aus, sowohl der "Körper" als auch sein "Zustand" als identische Erscheinungen angesehen werden können. Sehr interessant und belehrend ist die Kritik vom Wald über die Theorie der chemischen Stoffe, als auch seine Folgerungen daraus, dass der Begriff "Chem. Element" nicht der gegenwärtigen Entwicklung der modernen Chemie entspricht.

Es lohnt sich in einer jeden Beziehung die ganze Abhandlung zu lesen.

Przegląd filozoficzny. Rok V. Zeszyt IV

Warszawa 1902 Stránka 473-474.

F. Wald. Kritische Studie über die wichtigsten chemischen Grundbegriffe. (Klasno, 1900).

Praca ta, pomieszczona w zeszytzie 1, jak i obszerniejsza od niej praca pod tymże tytułem, drukowana w drugim zeszytzie roczników, jest bardzo ważna dla zrozumienia energetycznego poglądu na chemję. Wald, zarówno jak i Gibbs, traktują "elementa" chemiczne jako "fazy" nie jako "rzeczy", tak że z tego punktu widzenia zarówno "rzecz", jak i "stan" mogą być rozpatrywane jako zjawiska jednorodne. Ciekawa i ponczajaca jest krytyka Walda teorji ciał chemicznych, jako też i jego wywody o tom, że pojecie elementów chemicznych nie odpowiada tegoczesnemu rozwojowi chemii. Rzecz cała jest ze wszech miar warta czytania.

wszech miar warta czytania.

/Philosophische Zeitschrift./

Diese Arbeit wurde im Heft 1. veröffentlicht, ebenso wie eine noch umfangreichere Arbeit unter dem selben Titel im 2. Heft, welche von grosser Wichtigkeit ist im Bezug auf die Chemie vom Standpunkt der Energie aus gesehen. Wald, ebenso wie Gibbs, betrachtete die chemischen Elemente als Phasen und nicht als Körper, sodass von diesem Gesichtspunkte aus, sowohl der "Körper" als auch sein "Zustand" als identische Erscheinungen angesehen werden können. Sehr interessant und belehrend ist die Kritik vom Wald über die Theorie der chemischen Stoffe, als auch seine Folgerungen daraus, dass der Begriff "Chem. Element" nicht der gegenwärtigen Entwicklung der modernen Chemie entspricht.

Es lohnt sich in einer jeden Beziehung die ganze Abhandlung zu lesen.

Villers-sur-Mer.

Monsieur

F. W a l d, Chemiker des Eisenwerkes,
K l a d n o, Bohemia.

Monsieur,

J'ai bien reçu votre lettre et vos mémoires, mais j'aurai du mal les lire. Ils traitent des questions bien subtiles qu'il est difficile à apprécier quand on ne possède pas complètement la langue. Ma première impression est que vos travaux se rapportent plus à la philosophie qu'à la chimie proprement dite. Je ne fais rentrer dans la chimie proprement dite que les faits expérimentaux et les théories tendant à établir des relations numériques entre ces faits, c'est à dire à établir des lois.

Aussitôt que je serai de retour à Paris, je regarderai dans la Zeitschrift für physikalische Chemie le mémoire que vous me signalez et auquel vous attachez la plus d'importance.

Veillez agréer, Monsieur, l'expression de mes sentiments de haute considération.

H. Le Chatelier.

Copie.

Villers-sur-Mer.

Monsieur

S. W a l d, Chemiker des Eisenwerkes,

K l a d n o, Bohemia.

Monsieur,

Je suis en effet très opposé à la théorie des atomes qui est arrivée à substituer trop complètement les hypothèses aux faits expérimentaux. A ce point de vue je suis tout disposé de m'intéresser à vos recherches, pourvu qu'elles soient de nature expérimentale, mais ne lisant pas bien l'Allemand je n'ai pas pu comprendre au juste ce que vous me demandez. En tout cas je n'ai pas ici la Zeitschrift für Physikalische Chemie et ne puis me reporter à vos mémoires que je ne connais pas. En raison de ma difficulté à lire l'Allemand je ne regarde dans cette publication que les mémoires pour lesquels mon attention a été appelée au préalable -et les vôtres m'ont échappés jusqu'ici.

Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de mes sentiments très distingués.

H. Le Chatelier.

Slavné Redakci „Listů Chemických“

z Prahy

Čtení pá'nové!

List Slavné Redakce z 9/4 nedává sice odpověď Kolážce mým položně, ale přece ve věci mohl by mne uspokojiti, kdyby neryčtal mému listu ze dne 4. ledna prostředků podnětůžných. Pročim aby sobě pá'nové znovu - ale kličně - přičítli dopis můj, který jsem byl velmi pečlivě v šitlivoval, a zejména shledají že jsem jim nepostkládal u mysl napadnouti mne osobně. Chťel jsem vědět, jedná-li se o projev Sl. Redakce, tedy autority nebo projev pá'ni redaktorů co obyčejných autorů.

Že jsem pro různé případy rozebral právní stránku celé věci, zavímili pá'nové sami, nezpřavivše mne per se o svých u myslích, tak že list můj spadal v dobu kdy snad již sázelo se nové číslo. Pá'nové připustí, že eventuelně výklad u myslů jejich, který jsem si vedle jiného upravil jest zcela možný, a že jsem o něm tedy musil počítati. Správného stanoviska nic říci nemohu.

S úctou všem

F. W. K.

V Kladně, dne 10. ledna 1912.

In die verehrliche Redaction der Zeitschrift „Nature“

London.

In der am 23/I 1902 herausgegebenen Nummer Ihrer Zeitschrift referirt Herr W. R. (vermuthlich Herr W. Ramsay?) auf pag. 283 über die neuen „Annalen für Naturphilosophie“ und schreibt dabei auch meine „Kritische Studie etc.“ mit den Worten: „It must be confessed that this introduction (for more is promised hereafter) is not very intelligible.“

Leider habe ich erst jetzt Nachricht davon erhalten, seither ist meine Arbeit ausführlich erschienen, und ich erlaube mir Ihnen mit gleicher Post einen Separatabzug davalben zu senden. Ich bitte Sie diesen Abzug dem Herrn Referenten zu übergeben, und glaube hoffen zu dürfen, daß dieser einen besseren Eindruck machen wird. Eine günstige Notiz in Ihrem, in der ganzen Welt hochgeschätzten Blatte würde einen großen Erfolg meiner Bestrebungen bedeuten, allein auch etwaige Ausstellungen würden mir von so autoritativer Seite willkommen sein, weil sie mich bei ferneren Untersuchungen so schwieriger Natur unterstützen würden.

Hochachtungsvoll

F. Wald

Chemiker in Kladno

(Böhmisch, Böhmen)

Kladno, am 4. März 1902.

Plovitný Pán

Pan Dr. Bohuslav Brauner

• k profesor

Praxe - II

Společenské č. 1
Kautského dům.

Kladno, 3/5 1902

Velečtý pane profesore!

Račte si laskavě zapamatovati závěr svého článku
v L. Ch. XXVII 133-135, s nímž jsem úplně souhlasím.
Chomští naši filozofové ovšem očekali na článku tím, aby se
poučili o úkolu, který vzali na sebe, a kjiž se naději, že se
na výrost svůj upomenete, ať předloží nové a lepší, což stane
se co nejdříve - nejdříve po roka.

veškerou úctou

F. Walz

Ostwald's, *Annalen der Naturphil.* II 1, 108-132
Verl. v. C. Neumann, Leipzig.

Moscow, 1902.

Prof.Dr. F.Krejčí-Spor Č.Mysl"-Rád1
1902.

Art 12. 1902.

Veřejný' peme.'

Článek Vaš' bychom otiiskli, kdyb' byste se
uvolil učiinit škoty, které jsou v něm nymařiny
a které mají za účel odtrávit to, co do politiky,
do náhledu nenáleví a když byste v náhledu za to,
co z prvn' části vydáno (4-11) napsal, co jsem
na přilíceném papíru připsal. Škoty nymařiny
jsou moderní lůdkou <>. Začíná bych prosit,
abyt' některé partie rozhodně ztrátil.

Za garancý otiisk Vašeho článku redice děkuje.

V dokonale úctě

Josef. Krejčí

1) přinejmenší odpovědnost byste za to měl Vy a ne já,
který to navrhuji ne ve svůj ale v Vaš'ch interest.

Dr. F. Krejčí-Česká Mysl/Rád1.1902.

28/12 1902

Velečinný pane!

Drakon číst Vaše úvahy uveřejnili by dom bez podmínky.
Pomí číst jenom, když by to, co o osobě autora spíše
Idealism a r. a formě pojednání Radlova osoby Mariory dle
Vaich, dání se dotýkající^{první} byt. adresováno přímo na redakci
Č. M. neboť za formu je redakce zodpovědná pokud se její
autorem článkem odpovídá za věc. A tu podotýkám, že v
Radlově článku redakce neshledala nic, co by nepřiměřeným
spisovatelů osobu se dotýkalo. Radl. vytknul známky náladní
šlepy a to známky konstatuje ve spise Mariory, čímž vysvětluje
jako skutečné vady. Radlová šlepy nemí nic, za co by se
musel někdo hanbit - Vy zcela klidně vytkněte Radlovi
povrchnost a beztakovost, to jsou věci hanlivé. Radlová
šlepy nemí nic abnormálního, při nepřiměřením a
nevyváženém názoru filosofickém dostaví se Radlově, jině
ne Radl. - To Radl. napíše spis s takovým přetvářením jako

Marš. Proto je třeba při kritice Rádlova pojednání držeti
se jeho postupů myšlenek, vyvrátiti jeho these a výsledky
a neshledati do nich, co nelze zamýšleno, a když dojem
ještě jiný, než kritizovaný autor zamýšlel, loyálně koncedo-
vati nerádnost jeho tendence a vytknouti třeba vytknutí
nesprávnost neramýšlených ale možných interpretací. ~~atd.~~
Ve věci, o níž Maršovi šlo, totiž o naznačení jednoty filo-
sofského naučání na přelomu století, a odporu proti materialismu
chtíme zejména základ poznání, souhlasíme všichni, co
půjeme do P. Myšle jako Vy; ale s jeho názorem na filo-
sofský vývoj, na poměr idealismu a realismu v myšlen-
kovém vývoji, s jeho filosofií celku, nesouhlasíme.
Spis jeho o základy jsme přijali, v podrobnostech ovšem.
Stanoviska bychom dali, i s výrazem v referátu v III. ročníku
o němž oškol Maršovi vydána čest, i jeho práci a od
toho stanoviska jsme nemohli připustiti celou Rádlovu
takovou výtku Vaše, jakoby dom Italií ~~nebo~~ dovolili Maršovi

osobně u doktora, admittám. (ačkoli on sám u hnutí
zřetelně nebyl. Dovedl nikterak neřídil!). Prosím
tedy, abyste v tomto smyslu posuzoval Račdlovo pojednání a
to, co vidíte, aby Mariovi činěno bylo, učinil jím.
Přemáhání nic proti tomu, narymání a rukopis Vašem,
pak si Vaši recenzi představuji v mýtě objektivnosti a
záleží Vám je k revizi. Uvědoma týkala by u jen shánok
6-11. Poděmík a to nevěcnýd mámu Doit, obapolnou
umírněnosti přispěje k vyjasnění věci a předejde
osobním hypotézám, na nichž - snad o tom nevíte - je
sinec svým způsobem vystupování také Marii.
Umírněním, klidem je možno i v to věci dále Marii
zadostiučeni, a které myslíte že mu Račd uhradil.
Tím také oghovíme pojednání, jež v listě je našim listem
činíte; byli nechranným filosofickým listem.

Zadají, abyste tuto věc vzal laskavě a úvážlivě, naději
se, že umíte snahu naši byli chranným a čekám

na odpověď.

Přeje pro nastávající nový rok a pro všechna
příští leta toho nejlepšího znamenání

Vám

odvazně

J. Vojtěch

P.S. Roz. podmínky vydání uvěřejniti také první
část, když ji předposlal sám prof. Kocourek.

na odpověď.

Přeje pro nastávající nový rok a pro všechna
příští léta toho nejlepšího znamenání

Vám

odvazně

J. V. V. V.

P.S. Dox. podmínky bydom uvieji viti také promi
čait, kedy je podpisal sám prof. Mevri.

V Kladně dne 29. prosince 1902.

Velectený pane profesore!

Jsem Vám velice vděčen za to, že bez ohledu běžíte na sebe, resp. redakci ČM. zodpovědnost za formu článku páne Rádkova, cítil jsem sám při psaní že výtky měly by býti adresovány též na Vás, a proto jsem mile rád ochoten své pojednání v tom smyslu opravit. Rozumím se samo sebou že nepochybuji v nejmenším o tom, že propustili jste pojednání páne Rádkova bez zlého úmyslu, ale musím podotknouti že též páne Rádkovi jsem v pojednání svém nepoškodil úmysl do té míry že aperiorem nenáležeti týmu prof.

Mareš. Mluví o těch věcech jen hypoteticky, pod čarou výslovně jsem řekl že nevěřím že byla věc tak nízná jak vypadá, a byl bych o nich nejraději zcela mlčel, jen když toho nekřičíte.

V té věci patně se rozcházejme, ale můžete mi věřit, že došla se
 mně nad míru nemile, a že pečlivě vyřizoval jsem příslušnou
 část své práce, aby ch rozhořlením svým nebyl zaveden dále
 než jíti jsem zamyšlel. Nemohu se zlostiti dojem, že buďto
 tato hlava pojednání páne R. připadá byla ke vší rozvahy,
 stěsnání prof. Mareš před veřejností vyličit co člověka zcela
 nepřičetného, nebo že dokonce náladová škopce schvalně byla
 vynalezena ^{první} ~~záměrně~~ aby sloužila k tomu cíli; právě tento dojem
 svůj jsem však v práci nijak nevyjádřil přímo, ale jen naznačil
 hypoteticky, že by ta mohla by práce páne R. býti pojímána, nechtěje
 dojem ten podléhati za ošravou.

Do podrobnosti filozofické nemohu se pouštět, nevím kdo jest práv
 ve sporu tom, ale co přírodovědec velice toho lituji, že se strany páne
 filosofie se Marešovi tak prudce oponuje, neboť tím slouží se jen
 přírodovědeckým odřecím Marešovým, jinný jinak dávno již byl

došel dech. Mně při objevení se spisů Marešova tamula na mysl
 napadla, že jsme v ~~napřeslých~~ rozvoji přírodovědeckém cizinu
 šťastně přestihali o notný okolk, a že z toho ku ští své co
 nejvíce ^{bychom} měli těžiti; přiznáváte přece že tu Mareš-při všem
 co um vytkáte - daleko jest ještě před Ostwaldem, při Hofmiller
 sblížení se filosofie a přírodní vědy v Německu. Ale spory o
podrobnosti filosofické přibylují nepřítelům směn toho vítěnnu
 za minulé aby o pozdějším dívali se na vše celou, a naděje na
 předhánění ciziny rozplývají se tím o více.

Pan prof. Mareš zřejmě rozhodl se odmítnul by vyplnění aby
 prave část mé práce sám podepsal, neboť nemá na ni právo svého
 podílku; sám pan sobě bych udržel, kdybych návrh ten přijal.

Jsem Vám prodečen za to, že ve sporech těch snažíte se vše
 sil svých přispěti k tomu, aby discourse vedena byla věcně, a
 lituji že práce moje sama zase přes všechno moje úsilí působila
 na Vás jinak než jsem zamýšlel. Tím spíše jsem ochoten, jak

ještě již řekl, vyhověti Vašemu přání, a budu Vám poděčen kopy-
mi ve směřu tou námitky návrhy.

Ošetřuje srdečně Vaše přání k novému rodu znamenám se
v iště veškeré

F. Walt

P. P. Promiňte laskavě že list svůj zasílám Vám plný korektur; neoložem
bohužel jazykem českým tak dokonale, abych mohl psát bez oprav,
a opisovati jsem nechtěl, aby se odpověď dlouho nezdělala. Nešlo se mi
ostatně ani, neměřím jinak, jsem špatný stihatel.

Kopie dopisu Prof. Krejčímu
z 29. XII. 1902.

Viz Rádl, Mareš, Plzák, Přehled?

...nevládnou bohužel jazykem českým tak dokonale,
abych mohl psáti bez oprav...

Spor Č. Mysl-Rádl, Krejčí a t.d.

1403

V Kladně dne 25. března 1903.

Vážený pane profesore! an A. Reide

Nikdy nenapadlo mne domnívati se, že snad na Vás
podnět znemožněno bylo uveřejněni mé kritiky
Vaší práce v ČM, vim že důvody byly jiné. Dovolá-
vaje se spravedlnosti Koběna stranám zaslal jsem
svou práci panu Dr. Krejčímu, a ten žádal zmírnění
jisté partie z důvodů, které sám uznáte neplatnými;
tvrdil že nemířil ške na osobu Marešovu. Přesto
slíbil jsem řádnou změnu. Pan prof. Krejčí však
(zvěděv že já mnou nestojí Mareš) vytasil se ^{později} později,
dávkem abych přepracoval též druhou část své práce,
ba seřkl celou práci tak, že hanba se na rukopis
podívat. To musil jsem poklepat za úmyslný
projev nevěřivosti k sobě, a tak zruše jsem se
- jak zajisté přál si pan redaktor - publikace vůbec.

Nemám také chuti jít zebrotem po redakci, a tak se
listěné kritiky nedočkáte. Kdyby však pan Dr. K.
věděl co jste mi napsal, poznal by, že správně
jsem si mysl Váš potřeboval.

Trvám že nečinil jste dobře svou práci, a jelikož
důvody moje Vás zajímají, zasílám Vám práci svoji,
spolu s kopií svého druhého listu panu Dr. K.
a s originály dopisů jeho. Prosím o něm o vrá-
cení.

Hodíte proti diletantismu filosofickému, mně však
zdá se, že ten jest té chvíle zlem nezbytným a
přechodním, alespoň pokud jedná se o poměr věd
přirodních k ostatním, a zdá se mi že jest menším
zlem než vyložené pohrdání filosofií, v Živě systema-
tický propagované.

Divíte se mi, že držím se Maršala, avšak ve věcech
mýchisvůlku přístupných - a tu vyjímám výslovně.

všecky otázky vlastně filosofické, a tím i Kantu, ale
nevyjímám otázku předsudnosti purtého materialis-
mu ve vědě přírodní - Mareš jest práv, a budoucnost
dá mu za pravdu. Co se týče vědeckých faktů a prací
svých byl Mareš v Živě hanebně pomluven, jakž
Živa vůbec slouží jen K tomu, aby upěvnila samov-
zvanou diktaturu svého redaktora v otázkách
vědeckých, třeba jenom naprosto nedostupných.
A tu divím se dávno, že nejen stojíte proti K.
ale nadto ^{že} obhracujete rájny zjevně antifiloso-
fické, pravověrně materialistické Živy.

Zahradil. Jste si sam cestu vedoucí k porozumě-
ní snah Marešových tím, že předem přisoudíte Jste
mu intelekt pathologický. Pravda že M. dosud zápasí
se svými problémy, a tu situaci jeho dovéde pochopiti
jen ten, kdo sám byl již v podobné, kdy velký úkol
po dlouhý ~~se~~ převahuje síly pracovníkovy. Takových
Mareš

lidí jest málo, kteří měli by ve směřu tom vlastních
zkušeností; ostatním pak jeví se celé konání jeho
holým ~~bláznovstvím~~ bláznovstvím. Proto i mne
vyličila Živa svým čtenářům jakožto kotoreho
blázna; ovšem zase nepřímou.

Dovoláváte se svého zdravého rozumu; bez toho zajisté není
práce vědecké, ale naopak zase vědomí zdravého rozumu
jest nedostatečnou zárukou správného stanoviska,
neboť dříve každý pohled pohledem byl jménem jeho,
a není nepochybně který by jménem jeho nebyl býval
hájen. Že by Mareš apeloval na fantazii jeví se mi
leč zcela podivným úsudkem, který jen svědčí, že
nepodařilo se Vám ještě posilovati se běží. Anž
hlavně jedná se o to co napsal jsem v druhé části
věprace, a co jedinou větou řečeno jest v
brojůre „koniec sporu“ na předposlední stránce,
koniec odstavce („náhody nebo - slobody“)
Vám oddaný F. Wal